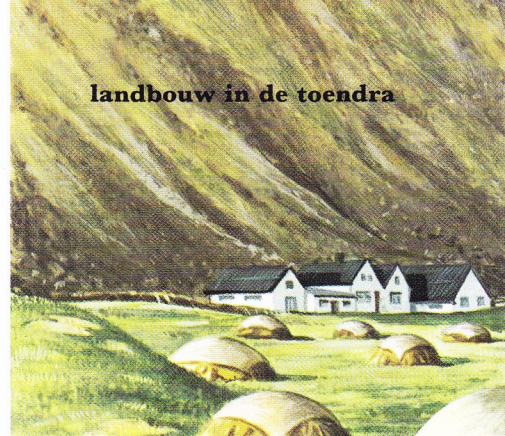

Rijkdom in Arctica

De edele metalen, goud en zilver, hebben van oudsher een bijzondere aantrekkingskracht op de mens uitgeoefend. Ze werden als zoenoffers voor de zonne- en maangoden aangewend, later als uiterlijke versiering gebruikt om tegenover anderen op te vallen, later nog als betalingsmiddel ingevoerd. Het ontdekken van goudaders heeft altijd een koortsige bedrijvigheid in het leven geroepen: leeglopers, avonturiers, naïevelingen en gewiekste handelslui snelden naar de vindplaatsen. Sommigen speelden er zich inderdaad rijk, anderen verbrasten hun fortuin, de meesten kwamen er berooid en ontgoocheld van terug. Eén van de laatste "goldrushes" beroerde Amerika op het einde van de 19e eeuw, toen in het schier onbekende en woeste Alaska, namelijk in het Klondikegebied, even ten westen van de Canadese grens, "placers" werden aangetroffen. Placers zijn plaatsen waar in het aangespoelde slib van de rivieren goudkorreltjes (*pepita's*) voorkomen. Nederzettingen rezen als paddestoelen uit de grond op, al verdwenen de meeste weer even vlug.

Van het ogenblik af dat de goudaders waren uitgeput, trokken de gelukzoekers weer verder. Dawson City is hiervan een sprekend voorbeeld: het centrum ontstond in 1896, telde in 1898 ongeveer 20 000 inwoners en is nu een on-

beduidend plaatsje met minder dan 1000 zielen! De Yukon- en Klondikegebieden verloren nog meer aan betekenis, toen in 1934 te Yellowknife aan het Groot Slavenmeer goud werd ontdekt. Daar kregen de avonturiers geen kans, want twee machtige maatschappijen baten hier nu nog de goudmijnen op moderne wijze uit. Yellowknife groeide bovendien tot een belangrijk centrum uit, omdat in de buurt van de stad andere ertsen zoals lood, zink, ijzererts, koper en tantalium werden aangetroffen. De moderne wetenschap en de techniek hebben het mogelijk gemaakt de arctische gebieden op een rationele wijze te onderzoeken in verband met de waarde van de ondergrond. Men is zelfs in staat de samenstelling van de bodem van uit een vliegtuig te ontleden. Deze moderne manier van prospecteren leidde tot de ontdekking van zeer belangrijke ijzerertslagen in het schiereiland Labrador bij Knob Lake. Men vermoedt dat hier 500 miljoen ton ijzererts met een gehalte van meer dan 60% verborgen liggen. In dit geval zouden deze mijnen de rijkste van geheel Noord-Amerika zijn. Al is de samenwerking tussen grote maatschappijen en openbare besturen in deze tijd van doorslaggevend belang, toch mag het genie van het individu niet worden onderschat. Bewijs hiervan is de ophefmakende vondst van Gilbert Labine, die in 1930 aan het Groot Berenmeer aardlagen ontdekte, die pech-

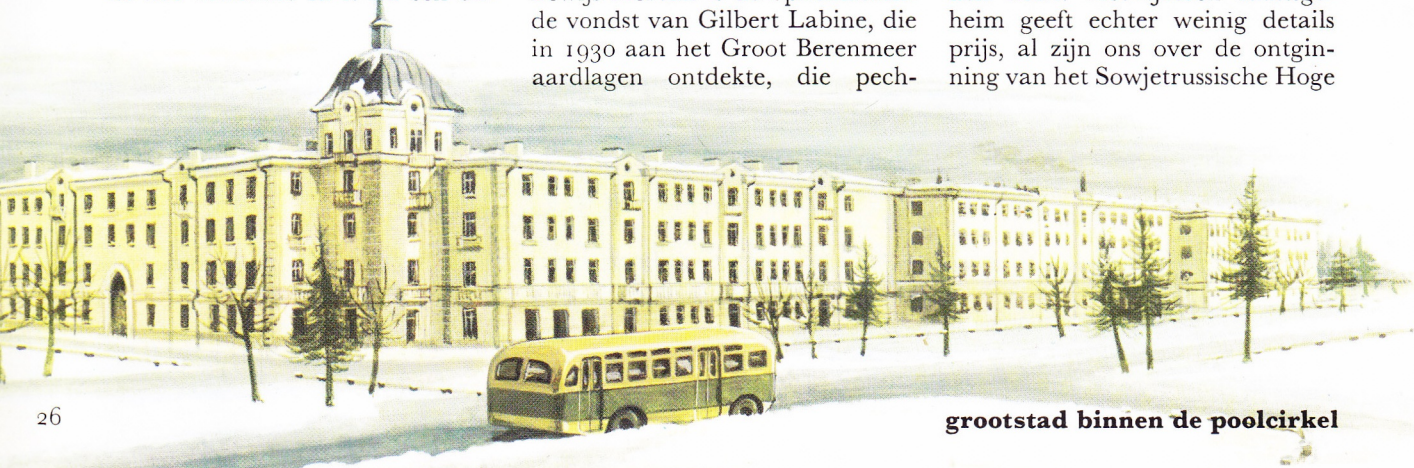

landbouw in de toendra

blende bevatten. Uit deze pechblende vervaardigt men uranium en radium. Radium kostte op dat ogenblik meer dan 6 miljoen F per gram. Dank zij Labine daalde de prijs met... 2 miljoen F!

Wereldoorlog II zette de Canadezen aan deze strategische mijnen op volle toeren te laten draaien. Inderdaad was uranium de onmisbare grondstof voor de fabricage van atoombommen. Sedertdien ontdekte men nieuwe pechblendelagen rondom het Athabaskameer. De Canadese regering gaf in 1952 ongeveer 780 km² gebied voor privé-onderzoek vrij. Uitgerust met geigerapparaten zochten 400 à 500 "prospectors" de terreinen af en meldden de gekozen vindplaatsen aan de regering. Ieder van deze prospectors had het recht in zijn persoonlijke naam negen "claims" (gekozen stuk grond) te exploiteren. Er is inderdaad heel wat veranderd sedert de avontuurlijke pionierstijd!

Wij weten bijna met zekerheid dat ook de Sowjetunie in haar arctisch gebied pechblende gevonden heeft. Het "ijzeren" staatsgeheim geeft echter weinig details prijs, al zijn ons over de ontginning van het Sowjetrussische Hoge

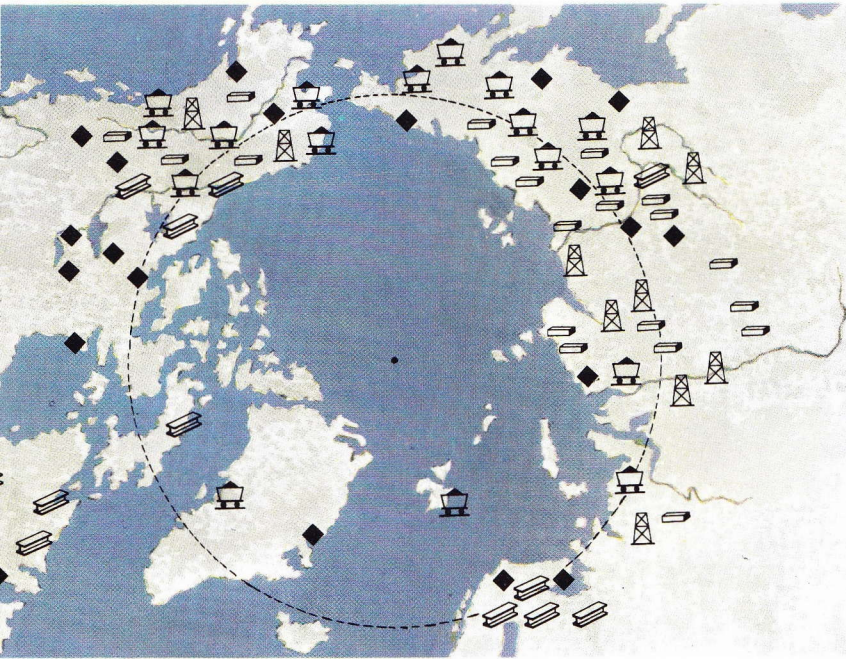

grootstad binnen de poolcirkel

De arctische streken, zowel van Noord-Amerika als van de Sowjetunie worden met de dag meer en meer strategisch-economische centra. Het groeiend belang van deze gebieden is toe te schrijven aan de rijke bodem, die naast edele metalen de meest vitale ertsen van de moderne tijd bevat.

Noorden wel algemene gegevens bekend. Tijdens het tsaristische regime werd aan Arctisch-Siberië nauwelijks aandacht besteed. De Sowjets daarentegen ontwierpen vijfjarenplannen waarin ook de economische exploitatie van hun poolgebieden was voorzien. Rekening houdend met de uitgestrektheid van het Russische Hoge Noorden, moesten honderden specialisten, weerkundigen, geo-

grootste rijkdom met het schiereiland Kola, het bekken van Petsjora, het estuarium van de Jenisseï en het middenbekken van de Kolyma als voornaamste centra. De stad Moermansk, op het schiereiland Kola, is met zijn 200 000 inwoners één van de meest geïndustrialiseerde steden uit het Hoge Noorden. De nodige energie krijgt deze industrie van de steenkool, aangevoerd uit Spitsbergen of van de waterkrachtcentrales, die langsheen kleine stromen met groot verval werden opgericht. In deze reusachtige complexen werken niet minder dan 50 000 arbeiders. Kola is tevens wereldvermaard om zijn ontginningen van apatiet, een fosfaat waaruit men het superfosfaat, een veel gebruikte kunstmeststof, bereidt. Dank zij de superfosfaat-fabriek te Kirowsk (40 000 inwoners) hebben de Sowjets duizenden hectaren toendra in cultuur kunnen brengen. Ook de steenkoolvelden zijn in het Hoge Noorden van zeer groot belang: de bekkens van Petsjora, Vorkoeta en Norilsk behoren tot de rijkste van de Unie. In de buurt van Norilsk werden tevens naast een nikkel - koper - kobaltcombinat, reusachtige houtzagerijen opgericht. Ze verwerken jaarlijks duizenden boomstammen die in vloten langs de Jenisseï uit de zuidelijke taiga toestromen. In het Kolymabekken ten slotte, in de goudzone van Oost-Siberië, zijn niet minder dan 200 000 arbeiders tewerkgesteld.

- **aardolie**
- **bruinkool**
- **steen-kool**
- **non-ferrometalen**
- **ijzererts**
- **poolcirkel**

logen, geografen, ingenieurs enz. worden opgeleid, om deze ontzaglijke taak tot een goed einde te kunnen brengen. Net zoals in Arctisch-Canada vertegenwoordigen de mijnontginningen in het noorden van de Sowjetunie de

koolmijn op Spitsbergen